

Wprowadzenie

Rozpoznawanie, opis i wyjaśnianie oraz zrozumienie sytuacji społecznej określonej osoby czy grupy ludzi jest procesem złożonym. Osadzając je w jednej dyscyplinie, lokując w jednym paradygmacie rozumienia świata (także badania go), na ogół uzyskujemy obraz bliski dagerotypu – płaski, widoczny w jednej płaszczyźnie. Zwykle jest on przejrzysty, uporządkowany i prosty do zinterpretowania. Patrząc na niego z punktu widzenia badacza, zauważamy, że jego cechą jest łatwość triangulacji prowadzonej na podstawie aksjomatycznych punktów odniesienia uznanego paradygmatu. Problem jednak w tym, że rzeczywistość społeczna jest wielowymiarowa i niełatwo ją zamknąć w jednym wymiarze badawczym. Jeszcze trudniej ją w tym wymiarze w pełni zinterpretować i/lub zrozumieć.

Zastosowanie dwóch lub więcej paradygmatów znacznie utrudnia proces diagnozy. Pojawiają się zróżnicowane punkty odniesienia często rozmazujące mozolnie konstruowany opis. Jeszcze większe problemy jawią się na etapie wyjaśniania opisanej sytuacji, stanu czy zjawiska. Dodatkowo pojawia się niebezpieczeństwo eklektyzmu, generowania nie tylko rozłącznych, ale czasem sprzecznych zbiorów danych w jednym obszarze zagadnieniowym. Mimo to warto jednak podejmować próby wychodzenia poza jeden paradygmat myślenia, ponieważ w wyniku takich analiz powstaje obraz holograficzny – wielowymiarowy. Pozwala on na ujęcie i rozpatrzenie obiektu badań w różnych perspektywach.

Wybór jednej z opisanych dróg warunkowany jest wieloma czynnikami. Do ważniejszych należy zakres badań, cel oraz sam obiekt. W przypadku badań nad rozwojem, funkcjonowaniem, kształceniem, opieką i rehabilitacją osób niepełnosprawnych dagerotyp dostarcza informacji składających się raczej na obraz charakterystyczny dla raportów – ukazujących określony stan. Hologram zaś ukazuje złożoność, często także relatywność opisywanej sytuacji. Z punktu widzenia nauk o wychowaniu ten drugi sposób opisu i wyjaśniania wydaje się bardziej przydatny.

Studia zebrane w prezentowanym tomie obejmują szeroki zakres problemów dotyczących funkcjonowania osób z niepełnosprawnością. Podejmowane zagadnienia są zbiorem wielowymiarowym, ukazującym rozwój i funkcjonowanie osób z ograniczoną sprawnością z perspektywy studiów uniwersyteckich, kształcenia, wychowania i rehabilitacji w przestrzeni szkoły i przedszkola. Zostały one osadzone w perspektywie pedagogicznej,

psychologicznej, lingwistycznej, medycznej, socjologicznej, co umożliwia wieloaspektowy ogląd oraz prezentację różnych punktów widzenia, toteż tematyka prezentowanej książki należy do zróżnicowanych. Jedynym wątkiem wspólnym prezentowanych rozdziałów jest niepełnosprawność, a właściwie jej skutki w postaci wygenerowania swoistych sytuacji, w różnych przestrzeniach społecznych.

Sądzymy, że owa wielowątkowość i wieloaspektowość podejmowanych tematów ukazuje przynajmniej fragment rzeczywistych problemów społecznych osób niepełnosprawnych, a zarazem jest przyczynkiem do poszukiwania ich możliwych rozwiązań, zarówno na płaszczyznach makrospołecznych, jak i indywidualnych, osadzonych w szerszych perspektywach czasowych lub doraźnych doznaniach dnia codziennego.

Zdajemy sobie sprawę, że owo bogactwo tematyczne ułożone w jednej pracy wymaga pewnego skategoryzowania – myśli przewodniej – służącej porządkowaniu podejmowanych tematów, co z kolei przysłuży się sprawniejszemu poruszaniu się po kartach książki. W efekcie tego artykuły zostały usystematyzowane w pięciu częściach. Pierwsze trzy obejmują zagadnienia typowe dla pedagogiki: kształcenia i wychowania w przestrzeni uniwersytetu, szkoły i przedszkola. Czwarta część skupia zagadnienia komunikacji w procesie socjalizacji osób z niepełnosprawnością, a ostatnia to prezentacja kilku koncepcji badań nad edukacją, wychowaniem i terapią omawianej grupy osób.

Mamy nadzieję, że problematyka tej książki zainteresuje pedagogów, studentów oraz inne osoby zaangażowane w proces wyrównywania szans życiowych ludzi z ograniczoną sprawnością.

Pragniemy podziękować wszystkim autorom za przygotowanie poszczególnych rozdziałów książki. Szczególne podziękowania kierujemy w stronę Pana Profesora Józefa Binnebesa za życzliwą i merytoryczną recenzję wydawniczą.

Zenon Gajdzica, Magdalena Belza